

Úvod.....	9
0.1 Ustalování normy spisovného jazyka v 16. st. — 0.2 Úkoly práce, materiál — 0.3 Vztah pravopisu a hláskosloví	
I. Jazyk a společnost v 16. století	11
1.1.1 Společenské potřeby a vývoj jazyka ve 14. st. a za husitství — 1.1.2 Podmínky rozvoje spisovného jazyka v dalším období — 1.2 Význam škol a jejich rozvoj — 1.3.1 Rozvoj knihtisku — 1.3.2 Význam knihtisku pro vývoj spisovného jazyka — 1.4 Některé tendence ve vývoji spisovného jazyka	
II. K pravopisné kodifikaci humanistické češtiny	15
2.0 Vývoj pravopisného úzu, metoda a postup výkladů	
1. Označování souhlásek literami s diakritickým znaménkem a spřežkami	16
2.1.0 Stav v 15. století	
2.1.1.0 Označování souhlásek <i>s, z, š, ž</i>	16
2.1.1.1 Označování hlásky <i>s</i> v tiskařském úzu — 2.1.1.2 Označování hlásky <i>s</i> v písařském úzu — 2.1.1.3 Hyperkorektní psaní zvrtného zájmena <i>gfe</i> — 2.1.1.4 Asimilace znělosti ve skupinách <i>se s</i> — 2.1.1.5 Psaní <i>s</i> u gramatiků — 2.1.1.6 Psaní předložek a předpon <i>s, z</i> — 2.1.1.7 Geminace <i>ss</i> — 2.1.2.1 Označování hlásky <i>š</i> v tiskařském úzu — 2.1.2.2 Označování hlásky <i>š</i> v písařském úzu — 2.1.2.3 Skupiny <i>šs, šš</i> a geminace <i>š</i> — 2.1.2.4 Psaní <i>š</i> u gramatiků — 2.1.3.1 Označování hlásky <i>z</i> — 2.1.3.2 Označování hlásky <i>ž</i> v tiskařském úzu — 2.1.3.3 Velké <i>Ž</i> — 2.1.3.4 Označování hlásky <i>ž</i> v písařském úzu — 2.1.3.5 Psaní <i>ž</i> u gramatiků	
2.1.4.0 Afrikáty <i>č, ě</i>	21
2.1.4.1. Označování hlásky <i>c</i> v tiskařském úzu — 2.1.4.2 Označování hlásky <i>c</i> v písařském úzu — 2.1.4.3 Označování hlásky <i>č</i> v tiskařském úzu — 2.1.4.4 Velké <i>Č</i> — 2.1.4.5 Označování hlásky <i>č</i> v písařském úzu — 2.1.4.6 Psaní <i>c, č</i> u gramatiků — 2.1.4.7.1 Skupina <i>tc</i> , geminace <i>c</i> — 2.1.4.7.2 Skupina <i>tč</i> , geminace <i>č</i>	
2.1.5 Označování hlásky <i>ř</i>	24
2.1.5.1 Označování hlásky <i>ř</i> v tiskařském úzu — 2.1.5.2 Velké <i>Ř</i> — 2.1.5.3 Označování hlásky <i>ř</i> v písařském úzu — 2.1.5.4 Psaní <i>ř</i> u gramatiků — 2.1.5.5 Psaní <i>r</i> místo <i>ř</i> — 2.1.5.6 Chyby a odchylky	
2.1.6 Označování hlásek <i>d, t, ň</i>	27
2.1.6.0 Označování hlásek <i>d, t, ň</i> v různých skupinách — 2.1.6.1 Slabiky <i>dě, tě, ně</i> v tiskařském úzu — 2.1.6.2 Velké litery — 2.1.6.3 Slabiky <i>dě, tě, ně</i> v písařském úzu — 2.1.6.4 Psaní <i>de, te, ne</i> místo <i>dě, tě, ně</i> — 2.1.7.1 Označování palatálnosti hlásek <i>d, t, ň</i> v tiskařském úzu — 2.1.7.2 Velké litery — 2.1.7.3 Označování palatálnosti hlásek <i>d, t, ň</i> v písařském úzu — 2.1.7.4 Změna <i>dia > d̄a, tia > ta</i> — 2.1.8.1 Označování hlásek <i>d, t, ň</i> v zavřených slabikách, tiskařský úzus — 2.1.8.2 Písařský úzus — 2.1.8.3.1 Kollísání: Typ <i>paměťpaměť</i> — 2.1.8.3.2 Typ <i>odkudlodkuď</i> — 2.1.8.3.3 Typ <i>věščbahvěšbta, věšbta, hanba/haňba</i> — 2.1.8.3.4 Skupina <i>ňk</i>	
2.1.9 Skupiny <i>bě, pě, mě, vě, fe</i>	33
2.1.9.1 Skupiny tohoto typu v tiskařském úzu — 2.1.9.2 Velké litery — 2.1.9.3 Slabiky tohoto typu v písařském úzu — 2.1.9.4.1 Tiskové a písařské chyby — nadbytečná jotace — 2.1.9.4.2 Psaní <i>mě-mně</i> — 2.1.9.5 Ztráta jotace po retnicích — 2.1.9.6 Slabiky <i>bě, pě</i> ... a spřežka <i>ie</i> — 2.1.9.7.1 Psaní <i>pal, pial</i> — 2.1.9.7.2 Měkké retnice u gramatiků — 2.1.9.8 Názory na psaní <i>d, t, ň</i> a slabik typu <i>bě, pě</i>	

2. Rozlišování i-y	38
2.2.0 Psaní <i>i-y</i> v 15. st. — 2.2.1.1 Rozlišování <i>i-y</i> po retnicích v tiskařském úzu — 2.2.1.2 Rozlišování <i>i-y</i> po retnicích v písařském úzu — 2.2.2.1 Rozlišování <i>i-y</i> po <i>lv</i> tiskařském úzu — 2.2.2.2 Rozlišování <i>i-y</i> po <i>lv</i> písařském úzu — 2.2.3.0 Psaní <i>i-y</i> po sykavkách a afrikátách — 2.2.3.1.1 Psaní <i>i-y</i> po <i>c, z, s, v</i> tiskařském úzu — 2.2.3.1.2 Psaní <i>i-y</i> po <i>s, z, c, v</i> tiskařském úzu — 2.2.3.2 Písařský úzus — 2.2.3.3 Psaní <i>i-y</i> po <i>č, ž, š, v</i> tiskařském úzu — 2.2.3.4 Psaní <i>i-y</i> po <i>č, ž, š, v</i> písařském úzu — 2.2.4.1 Psaní <i>i-y</i> po <i>ř, v</i> tiskařském úzu — 2.2.4.2 Psaní <i>i-y</i> po <i>ř, v</i> písařském úzu — 2.2.5.1 Psaní <i>i-y</i> po <i>j, v</i> tiskařském úzu — 2.2.5.2 Psaní <i>i-y</i> po <i>j, v</i> písařském úzu — 2.2.6.1 Psaní <i>i-y</i> po <i>h, ch, k, r, v</i> tiskařském úzu — 2.2.6.2 Písařský úzus — 2.2.6.3 Psaní přejatých slov — 2.2.7.1 Psaní <i>i-y</i> po <i>d, t, n, v</i> tiskařském úzu — 2.2.7.2 Písařský úzus — 2.2.7.3 Psaní přejatých slov — 2.2.7.4 Psaní spojky <i>i</i> — 2.2.8.1 Psaní <i>i-y</i> u gramatiků — 2.2.8.2 Psaní <i>i-y</i> po retnicích a po <i>l</i> u gramatiků — 2.2.8.3 Rozlišovací platnost <i>i-y</i> v písmu — 2.2.8.4 Psaní přejatých slov u gramatiků	
3. Označování kvantity a dlouhé vokály a diftongy	48
2.3.0.1 Starší úzus značení kvantity — 2.3.0.2 Dlouhé vokály	48
2.3.1 Označování kvantity <i>i-í, y-ý</i>	49
2.3.1.1 Stav v nejstarších tiscích: <i>i-í</i> — 2.3.1.2 Rozkolísaný úzus tisků na poč. 16. st. — 2.3.1.3.1 Rozlišování <i>i-ie</i> na poč. 16. st. — 2.3.1.3.2 Míšení spřežek pro <i>ía, ie</i> , náměšťská kodifikace — 2.3.1.3.3 Úzus Rohova kancionálu v psaní <i>ie</i> — 2.3.1.3.4 Názory Blahoslavovy na <i>ie</i> — 2.3.1.4.1 Sjedenocení úzu, spřežka <i>ij</i> — 2.3.1.4.2 Litera <i>j</i> — 2.3.1.5.1 Označování kvantity <i>y-ý</i> v tiskařském úzu — 2.3.1.5.2 Vliv náměšťské kodifikace na sjedenocení úzu — 2.3.1.5.3 Spřežka <i>ye</i> v tiscích — 2.3.1.5.4 Spřežka <i>ye</i> u Blahoslava — 2.3.1.6.1 Psaní <i>i-í, v</i> písařském úzu — 2.3.1.6.2 Psaní <i>y-ý, v</i> písařském úzu — 2.3.1.6.3 Psaní <i>ie</i> v písařském úzu — 2.3.1.6.4 Psaní <i>-j</i> na konci slova v písařském úzu — 2.3.1.7 Nářeční rozdíly a kolísání kvantity <i>i-í, y-ý</i> — 2.3.1.8 Diftong <i>ie</i> v rýmech	
2.3.2 Označování dlouhého <i>ú</i> a diftongu <i>ou</i>	59
2.3.2.0 Změny <i>ú > ou, uo > ú</i> — 2.3.2.1 Psaní <i>o, uo</i> v nejstarších tiscích — 2.3.2.2.1 <i>o</i> v kmeni slov — 2.3.2.2.2 Střídání <i>o-ó > ú</i> — 2.3.2.2.3 Koncovka dat. pl. <i>-om</i> — 2.3.2.2.4 Koncovka gen. pl. <i>-úv</i> — 2.3.2.2.5 Rozbor případů <i>s-o-</i> — 2.3.2.3.1 Další vývoj psaní <i>uo-ú</i> v tiskařském úzu — 2.3.2.3.2 Okrajové způsoby značení <i>ú</i> — 2.3.2.3.3 Litera <i>ú</i> — 2.3.2.4.1 Psaní <i>ú</i> v mluvnících — 2.3.2.4.2 Posesivní adjektiva typu <i>bratru</i> — 2.3.2.5 Psaní <i>o-uo-ú</i> v písařském úzu — 2.3.2.6 Průběh změny <i>uo > ú</i> — 2.3.2.7 Chronologie a šíření monoftongizací <i>uo > ú, ie > í</i> — 2.3.2.8 Případy zvrtné analogie	
2.3.3 Psaní <i>u, ú, au</i>	68
2.3.3.0 Litery <i>u, v</i> — 2.3.3.1 Vývoj značení diftongu <i>ou</i> v tiskařském úzu — 2.3.3.2 Písařský úzus — 2.3.3.3 Psaní <i>ú-au</i> v mluvnících — 2.3.3.4 Psaní a výslovnost <i>ú-ou</i> v rýmu — 2.3.3.5 Některé případy zvláštní — 2.3.3.5.1 <i>doufati</i> — 2.3.3.5.2 <i>naučiti</i> — 2.3.3.5.3 <i>nauměti</i> — 2.3.3.5.4 Čítoslovce — 2.3.3.5.5 <i>au</i> v slovech cizího původu — 2.3.3.5.6 Tradiční psaní <i>ú</i> — 2.3.3.6 Matení <i>au, uo</i> , zvrtná písecká analogie	
2.3.4 Označování kvantity <i>e-é, a-á</i>	74
2.3.4.0 Vývoj značení kvantity v starší době — 2.3.4.1 Značení kvantity <i>e-é</i> v tiscích — 2.3.4.2 Vývoj tiskařského úzu — 2.3.4.3 Značení kvantity <i>a-á</i> v tiscích — 2.3.4.4 Vývoj tiskařského úzu — 2.3.4.5 Vývoj písařského úzu značení kvantity <i>é, á</i> — 2.3.4.6 Značení kvantity <i>é, á</i> v mluvnících	
2.3.5 Označování kvantity <i>o-ó</i>	79
2.3.5.1 Novější <i>ó</i> po diftongizaci <i>ó > uo</i> — 2.3.5.2 Názory mluvníc na kvantitu <i>ó</i> a její značení	
4. Označování dvojího l	81
2.4.0 Husův návrh a starší úzus — 2.4.1 Rozlišování dvojího <i>l</i> v tiskařském úzu — 2.4.2 Písařský úzus — 2.4.3 Dvojí <i>l</i> a jeho výslovnost podle soudobých gramatiků	
5. Označování souhlásek j, g	84
2.5.0 Starší úzus 15. st. a jeho zjednodušení — 2.5.1.1 Označování hlásky <i>j, v</i> v tiskařském úzu — 2.5.1.2 Případy vypouštění hlásky <i>j</i> — 2.5.2 Označování hlásky <i>j, v</i> v písařském úzu — 2.5.3 Některé případy zvláštní, jotace po <i>j</i> , zdvojené <i>j</i> — 2.5.4 Označování hlásky <i>j</i> a její výslovnost v mluvnících — 2.5.5 Rozlišování hlásek <i>j, g</i> v pravopisu — 2.5.6.1	

Označování souhlásky *g* v tiskařském úzu — 2.5.6.2 Písařský úzus — 2.5.6.3 Kolísání *g/k* v cizích slovech — 2.5.6.4 Substitute hlásky *k* hláskou *g* v cizích slovech — 2.5.7.1 Rozlišování *j-g* v slovech cizího původu — 2.5.7.2 Litera *g* před předními vokály — 2.5.7.3 Změna *j > d'* — 2.5.7.4 Slova *jetel, dětel, Jetřich, Dětrich* — 2.5.7.5 Stylové rozlišení podob *s k* a s jinými souhláskami — 2.5.8 Slova *Egypt, regiment, gyps*

6. Zdvojené souhlásky 92

2.6.0.1 Zdvojené souhlásky různého původu, jejich vznik — 2.6.0.2 Geografické rozšíření geminace v českých a slovenských nářečích — 2.6.0.3 Geminace původních jednoduchých souhlásek — 2.6.1 Zdvojené *s* — 2.6.2 Zdvojené *c* — 2.6.3.1 Zdvojené *š* — 2.6.3.2 Zdvojené *č* — 2.6.4.1 Zdvojené *t* — 2.6.4.2 Spřežka *tt* pro souhlásku *t'* — 2.6.4.3 Jiné případy, kdy spřežka *tt* neodráží geminaci — 2.6.5 Zdvojené *d* — 2.6.6 Zdvojené *p* — 2.6.7.1 Zdvojené *b* — 2.6.7.2 Zdvojené *l* — 2.6.7.3 Zdvojené *j* — 2.6.8.0 Zdvojené *n* — 2.6.8.1 Látková adjektiva na *-ný* — 2.6.8.2 Typ *vinna* — 2.6.9.1 Zdvojené souhlásky u gramatiků — 2.6.9.2 Zdvojené souhlásky v časoměrných verších — 2.6.9.3 Geminace na začátku slova

7. Celkový obraz vývoje pravopisného úzu 102

2.7.1 Rozkolísaný úzus v počátcích knižtisku — 2.7.2.1 Vývoj tiskařského úzu do pravopisných kodifikací — 2.7.2.2 Odchylky od vývoje tiskařského úzu — 2.7.3 Vliv pravopisných kodifikací na tiskařský úzus — 2.7.4 Pokusy o využití dubletnosti grafického značení — 2.7.5.1 Rozlišení tiskařského úzu od písařského — 2.7.5.2 Vymezení působnosti písařského úzu — 2.7.5.3 Ohraničení platnosti a sfér písařského úzu — 2.7.6 Vliv některých autorů na tiskařský úzus — 2.7.7 Vztah mezi písmem a spisovnou výslovností cizích slov — 2.7.8 Teoretické názory gramatiků na funkci pravopisu

III. K fonologické kodifikaci humanistické češtiny 107

3.0.1 Vztah pravopisné kodifikace k fonologickému systému — 3.0.2 Systém dlouhých vokálů a diftongů

1. Diftongizace *ú > ou* na začátku slova 107

3.1.1.0 Pronikání *au-* v různých pozicích v slovu — 3.1.1.1 Kvantita počátečního *u-* — 3.1.1.2 *Au-* ve vlastních jménech — 3.1.2.1 Tiskařský úzus na konci 15. a na poč. 16. st. — 3.1.2.2 Vývoj tiskařského úzu — 3.1.2.3 Rozdíly mezi jednotlivými tisky — 3.1.2.4 Kralický úzus a stylistické rozlišení obojích podob — 3.1.2.5 Vývoj písařského úzu — 3.1.2.6 *ú-*au-** v rýmech — 3.1.3 Názory gramatiků na obojí podoby — 3.1.4 Jednotlivá slova z hlediska kvantity počátečního *u-* — 3.1.5 Stírání stylistického rozlišení obojích podob v době pozdější

2. Počáteční *o-* a protetické *v-* 120

3.2.0.1 Protetické a hiátové hlásky před *o-* — 3.2.0.2 Protetické *h-* — 3.2.0.3 Způsoby zkoumání výskytu protetického *v-* — 3.2.1.1 Protetické *v-* v tiscích — 3.2.1.2 Vlastní jména s protetickým *v-* — 3.2.1.3 Protetické *v-* v tiscích; tabulka — 3.2.1.4 Tisky bez protetického *v-* nebo s výskytem ojedinelým — 3.2.1.5 Protetické *v-* v ErasEv — 3.2.1.6 Výskyt protetického *v-* v biblích; tabulka — 3.2.1.7 Protetické *v-* v rukopisech; tabulka — 3.2.2.1 Protetické *v-* v populárně-odborné a zábavné literatuře — 3.2.2.2 Tendence k zavedení *v-* do spisovného úzu — 3.2.2.3 Tendence k zachování staršího stavu — 3.2.3 Slova častěji doložená s *v-* — 3.2.4 Stylistická diference spisovného úzu — 3.2.5 Názory gramatiků na protetické *v-* — 3.2.6 Dloužení počátečního *o-*

3. Diftongizace *ý > ej* 134

3.3.0 Diftongizace *ý > ej* — 3.3.1.1 Diftongizace v tiscích; tabulka — 3.3.1.2 Diftongizace v biblích; tabulka — 3.3.1.3 Diftongizace v rukopisech; tabulka — 3.3.2.1 Vývoj tiskařského úzu, stylistické rozdíly — 3.3.2.2 Pronikání *ej* v rukopisech, lokální rozdíly — 3.3.3 Celkové procento *ej* v textech — 3.3.4.0 Diftongizace v různých slovech — 3.3.4.1 Diftongizované podoby v spisovném úzu — 3.3.4.2 Slova s kolísáním kvantity *y/ý* — 3.3.4.3 Vlastní jména — 3.3.4.4 Cizí slova s *eja* s *ý* — 3.3.4.5 Diftongizace po *c, z, s* — 3.3.4.6 Diftongizace v koncovkách — 3.3.5 Diftongizované podoby v rýmech — 3.3.6 Názory gramatiků; diftongizované podoby v kodifikacích — 3.3.7 Diftongizace *ý > ej, ú > ou*

4. Starší *é* proti novějšímu *í* 145

3.4.0 Úženi *é* > *í* — 3.4.1.1 Úženi v tiscích; tabulka — 3.4.1.2 Úženi v biblich; tabulka — 3.4.1.3 Výskyt zúženého *í* v textech různých stylů — 3.4.2.1 Úženi na konci slova v adverbích a předložkách — 3.4.2.2 Úženi v koncovkách u typů *obilé*, *(oni) chválé* — 3.4.2.3 Úženi v koncovkách tvrdých adjektiv — 3.4.2.4 Běžně mluvený úzus — 3.4.2.5 Celkové procento zúžených podob — 3.4.3 Úženi v rukopisech, vývoj úzu a stylové rozdíly — 3.4.4.0 Úženi v různých skupinách slov — 3.4.4.1 Slova, v nichž proniklo *í* do spisovného úzu — 3.4.4.2 Slova doložená převážně s *é* — 3.4.4.3 Kolísání kvantity — 3.4.4.4 Tvary typu *děře*, *běře* — 3.4.4.5 Slovesa typu *bydlévati* — 3.4.4.6 Vlastní jména s *é* — 3.4.4.7 Přejatá slova na *-ěř* — 3.4.4.8 Úženi v slovech cizího původu — 3.4.5.1 Zúžené a nezúžené podoby v rýmu — 3.4.5.2 Koncovky v rýmech — 3.4.5.3 Nezúžené *é* v rýmech — 3.4.5.4 Úženi v rýmech na Slovensku — 3.4.6 Názory gramatiků na úženi, zúžené podoby v kodifikacích — 3.4.7 K chronologii úženi, úženi po *l*

5. Ustálení a stylistická diferenciacie spisovného úzu 158

3.5.1 Kodifikace pravopisného a fonologického systému spisovné češtiny — 3.5.2 Stylistická diferenciacie spisovného úzu a její vývoj

Literatura: a) Prameny 161
 b) Odborná literatura 167

Přehled tiskařů 15.— 17. st. 170